

**ТЕРИТОРИАЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТУРИЗМА
И ОТДИХА ВЪВ ВИДИНСКИ ОКРЪГ**

Иван Бръмбаров

Туризмът и отдихът във Видински окръг придобиват все по-масов характер, като с преминаването на трудещите се на петдневна работна седмица особено голямо значение придобиха организацията и развитието на краткотрайния отдих.

Към 1984 г. окръгът разполага с 3283 легломеста в база за туризъм и отдих, от които 2717 легла, разпределени, както следва: в хотели — 769 легла, в къмпинги — 168, в туристически хижи — 385, в почивни домове — 441 и в ученически лагери — 954 легла.

Материалната база за туризъм и отдих е неравномерно разпределена на територията на окръга. Тя е съсредоточена предимно край Видин (52%), Белоградчик (39%) и Кула — 9% от леглата. Съотношението между броя на леглата в стопанския и социалния туризъм е 34,5 към 65,5 в полза на социалната база.

Базата на стопанския туризъм обхваща 937 легла и е разположена предимно в селищата Видин, Белоградчик и Кула. В Брегово и Димово базата обслужва предимно транзитния туризъм. Базата за социален туризъм обхваща 1780 легла, от които 53,6% са в ученически лагери. В туристически хижи са 21% от леглата. Почивните домове се използват предимно за краткотраен отдих на трудещите се — 441 легла във ведомствена курортна база. Повечето от тях са в лесопарк Божурица — 358 легла.

Активният международен туризъм във Видински окръг има ясно изразен транзитен характер. От общия брой туристи, преминали през него, само 4,5% са ношували. Значителна част от транзитния туристически поток се формира от автотуристи от социалистическите страни (ГДР, ПНР, ЧССР, УНР) и съвсем малка част от капиталистическите страни — предимно ФР Германия.

По данни от туристическите организации през 1984 г. окръгът е посетен от 5780 организирани туристи. Най-голям дял заемат съветските туристи — 2200 души. Следват туристите от СР Румъния — 1400 души, ГДР — 980 души и т. н. Всяка година той се посещава от около 600 туристи от Швейцария чрез фирмата

„Имхолц“, провеждаща краткотрайни турове. През 1984 г. е направен експеримент с привличане на 300 туристи от ФР Германия чрез фирмата „Вайнкултуррайзен“. Очаква се през 1986 г. техният брой да достигне цифрата 1000 души.

Интересни мероприятия се организират за пътуващите със съветските круизни кораби туристи, както и на останалите чуждестранни туристи — битови вечери с фолклорна програма в атракционни заведения. През 1984 г. са организирани 130 мероприятия с 22 524 участници, 80% от които са чуждестранни туристи. Най-посещавани са Видин, Белоградчик и Рабишката пещера.

Използването на рекреационните ресурси в окръга следва да се извършва комплексно, на базата на обособени териториални системи с многофункционално значение. Резултатите от извършваните проучвания за рекреационно усвояване на ресурсите стават по-убедителни при наличието на специално курортнотуристическо микрорайониране на територията. То подпомага развитието на отхода и туризма и очертаване перспективите на туристическите териториални единици.

В резултат на продължителни изследвания и комплексен анализ на рекреационните ресурси (вж. 2, 3 и 7) във Видински окръг направихме опит за извършване на детайлно туристическо микрорайониране на територията на окръга. По същество то е продължение на туристическото райониране на НР България в най-северозападната част на страната на базата на правилното съчетаване на съществуващата усвоеност на територията за нуждите на туризма и отхода с нейното перспективно развитие.

Въз основа на анализа и количествената и качествената оценка на курортно-туристическите ресурси, на социално-икономическите фактори и предпоставки за развитие на туризма и отхода се създаде възможност за разкриване границите на един самостоятелен Видинско-Белоградчишки туристически микрорайон и три локализации — Видинска, Кулска и Белоградчишка. Разкрити са и основните туристически ядра (фиг. 1).

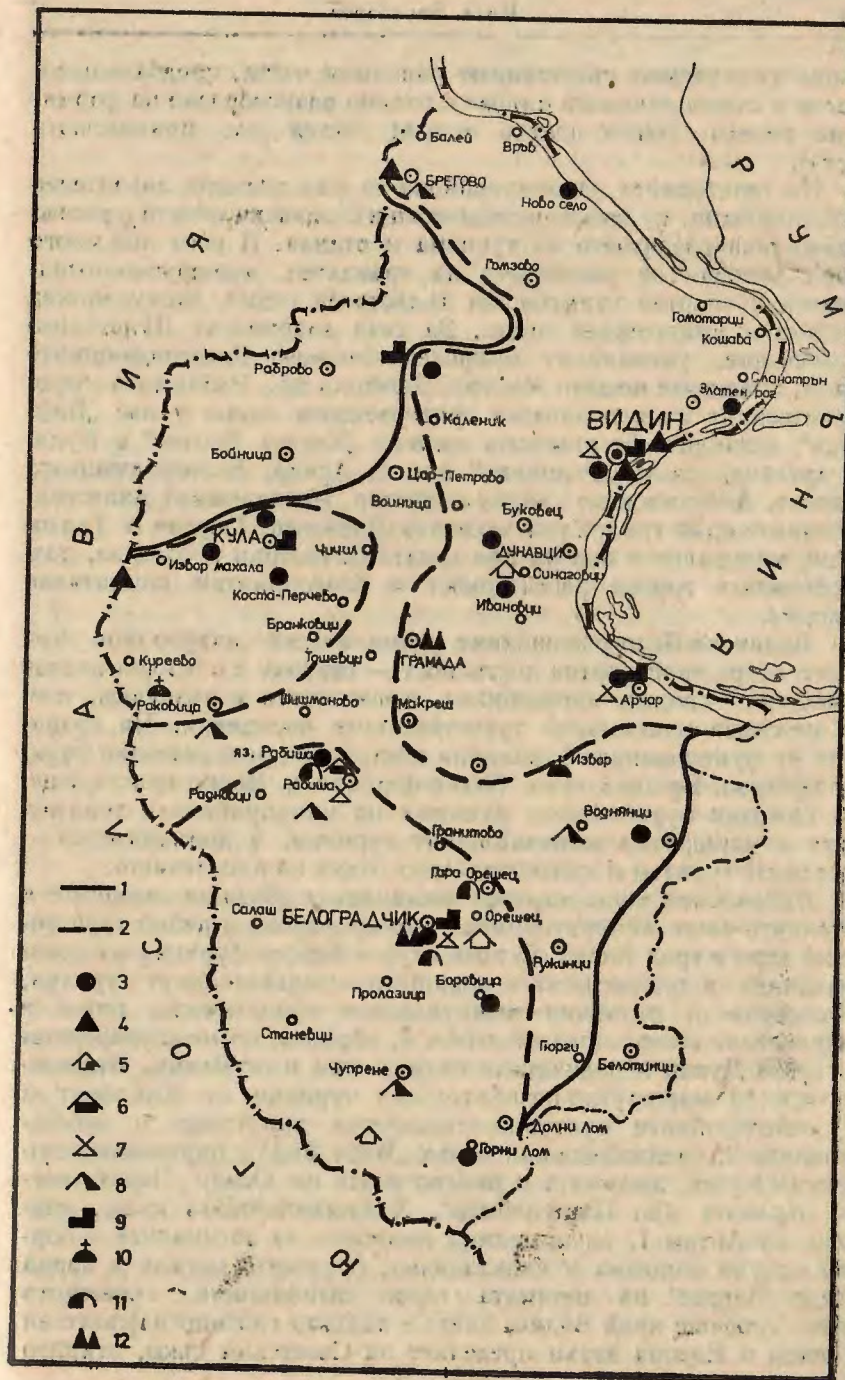
Видинско-Белоградчишкият туристически микрорайон обхваща по-голямата част от територията на окръга — на североизток площи от Дунавската равнина и Придунавските низини и на югозапад — от Предбалкана и Западна Стара планина —

Фиг. 1. Видинско-Белоградчишки туристически микрорайон

1 — граница на туристически район; 2 — граница на туристическа локализация; 3 — зона за краткотраен отход; 4 — граничен контролно-пропускателен пункт; 5 — туристическа хижа; 6 — мотел; 7 — къмпинг; 8 — партизанско скривалище; 9 — крепост (развалина); 10 — манастир; 11 — пещера; 12 — скални образувания

Fig. 1. Vidin-Belogradchik tourist microregion

1 — boundary of the microregion; 2 — boundaries of the tourist localisation; 3 — zone of short time recreation; 4 — frontier check point; 5 — tourist hut; 6 — motel; 7 — camping; 8 — antifascists' hiding; 9 — fortress (ruins); 10 — monastery; 11 — cave; 12 — rock phenomena

твърде сполучливо съчетание от равнинни части, предбалкански ридове и старопланински дялове с голямо разнообразие на форми на релефа. Негов център е град Видин (вж. приложената карта).

На територията на микрорайона са разположени значителен брой природни, културно-исторически и стопански обекти с висока стойност за развитието на туризма и отдиha. В него има много добри условия за развитието на транзитен, маршрутно-познавателен и спортен туризъм, за дълготраен отдиh, екскурзионна почивка и краткотраен отдиh. За това допринасят Дунавското крайбрежие, уникалният природен феномен Белоградчишките скали, красивите пещери Магура, Венеца и др., Рабишкото езеро, единственият изцяло запазен средновековен замък у нас „Баба Вида“, останките от римската крепост „Кастра Мартис“ в Кула, от древноримската „Рациария“ при с. Арчар, Белоградчишката крепост, Албутинският скален манастир, Раковишкият манастир, язовирите край град Кула и селата Дреновец, Гюргич и Търговище, минералните извори при селата Сланотрън и Кошава, разнообразната горска растителност и благоприятни климатични условия.

Видинско-Белоградчишкият туристически микрорайон има много добра транспортна достъпност — свързан е с всички видове транспорт — воден, автомобилен, железопътен и въздушен, което улеснява максимално туристическите посещения. На границите му функционират 4 гранични контролно-пропускателни пункта: Брегово, Връшка чука, Видин-ферибот и Видин-пристижище.

Основна туристическа функция на микрорайона е транзитният и маршрутно-познавателният туризъм, а допълнителна — спортният туризъм и краткотрайният отдиh на населението.

Видинската туристическа локализация обхваща северните и източните части от територията на микрорайона и нейно туристическо ядро е град Видин. Основна туристическа функция на локализацията са транзитният и маршрутно-познавателният туризъм, обусловена от активния международен туристически поток с направление северозапад-югоизток и, обратно, по международния път река Дунав и радиалните пътища към и от Видин. Възможностите за маршрутно-познавателния туризъм се обуславят и от многобройните културно-исторически паметници и забележителности: средновековния замък „Баба Вида“, окръжния исторически музей, джамията и библиотеката на Осман Пазвантоглу, църквата „Св. Пантелеймон“, Хаджиангеловата къща, мавзолея на Антим I, внушителния паметник на загиналите в борбата против фашизма и капитализма, братската могила в парка „Тодор Петров“ на пегимата героин антифашисти, съветското военно гробище край Видин, което е първото гробище на съветски войници в Европа извън пределите на Съветския съюз, открито

на 8. I. 1945 г., стопанския химически комбинат, стопанския комбинат за помпи „Г. Димитров“, АПК — Видин, АПК — Брегово, винарската изба край Ново село, завод „Вида“, миннопреработвателния комбинат в с. Кошава и други обекти.

Допълнителна функция на локализацията е краткотрайният отдиh и в перспектива балнеолечението, предпоставка за които са редица привлекателни обекти за посещение и минералните води край селата Сланотрън и Кошава.

Видинската туристическа локализация има много добра транспортна достъпност, осъществявана по водния път река Дунав, жп линия Видин—Мездра, ферибота Видин — Калафат, гъстата пътна мрежа и авиолинията Видин—София. Тези условия определят национално и международно значение на транзитния и маршрутно-познавателния туризъм в локализацията. Според степента на изграденост на материалната база локализацията се определя като развиваща се.

Кулската туристическа локализация заема територия в западните части на микрорайона и нейно туристическо ядро е град Кула. Основна туристическа функция на локализацията са транзитният и маршрутно-познавателният туризъм, предпоставка за които са туристическият поток от Зайчар—Връшка чука—Кула—Видин и обратно, останките от античната крепост „Кастра Мартис“, паркът на българо-съветската бойна дружба „Катюша“ западно от Кула, язовирите при Кула, Раковишкият манастир, АПК „Десети конгрес“ — Кула, и други обекти.

Допълнителна туристическа функция на локализацията в перспектива ще бъде краткотрайният отдиh, добри условия за който разкриват язовирните крайбрежия и околностите на с. Раковица. Локализацията има международно значение, много добра транспортна достъпност, а по степен на изграденост на материалната база за отдиh и туризъм се определя като перспективна.

Белоградчишката туристическа локализация обхваща югозападните части от територията на микрорайона и нейно туристическо ядро е Белоградчик. Основна туристическа функция на локализацията е маршрутно-познавателният туризъм, обусловена от природния феномен Белоградчишки скали, пещерите Магура, Венеца и др., телефония завод в Белоградчик, АПК „Белоградчишки скали“, Рабишкото езеро, Белоградчишката крепост и др. Допълнителна функция на локализацията е краткотрайният отдиh, а в перспектива — планинският рекреативен туризъм, условия за който се разкриват в лесистите източни склонове на Бабинска и Светиниколска планина, а също и конгресният туризъм, подходяща база за който съществува в Белоградчик.

Тези условия определят национално и международно значение на локализацията. Тя е с много добра транспортна достъп-

ност, а по степен на изграденост на материалната база за отдих и туризъм локализацията се определя като развиваща се.

Териториалният обхват на обособения туристически микрорайон и локализацията не съвпада нито със стопанско-административните единици в окръга, нито с морфоструктурните единици. Те имат подчертана туристическа специализация с ядра, които са изходни пунктове за посещение на туристическите обекти. Те обаче са съобразени с потребностите на населението от отдих на основата на селищните системи. Поради това туристическите локализации в микрорайона имат важно значение за териториално-устройствените работи и развитието на туризма и отдиха в окръга.

С утвърдената от ОНС и ОС на БПС — Видин, комплексна програма за развитие на краткотрайния отдих на трудещите се в окръга през 1979 г. бяха обособени 14 зони за краткотраен отдих. По туристически локализации те попадат, както следва: във Видинската — 7 зони („Камъка“ при Ново село, „Орляк“ при Сланотрън—Златен рог, „Хайдукчешма“, западно от Градец, „Ловен парк“, южно от Видин, „Липака“, югоизточно от Войница, „Божурица“, югозападно от Синаговци, и „Радиария“, западно от Арчар); в Кулската — 2 зони (язовирите северно и южно от Кула и парк „Катюша“, западно от Кула); в Белоградчишката — 4 зони („Рабишко езеро“, „Зелениград“ непосредствено до Белоградчик, „Боровица“, източно от Боровица и „Горни Лом“ в най-южната част на локализацията). Зоната „Язовир Дреновец“ остава извън границите на туристическите локализации, но в границите на микрорайона.

Необходимо е да отбележим, че зоните за краткотраен отдих имат малък териториален обхват и не са елементи на туристическото райониране на страната. Те се приемат като териториални единици за насочване на туристическите потоци и развитието на материалната база предимно за краткотраен отдих на трудещите се. Зоните се посещават масово — в различни мероприятия на краткотраен отдих през 1984 г. в тях са участвували 663 468 души, от които само в профсъюзни прояви — 66 268 души. Тази форма на организация се развива и усъвършенствува. На населението в окръга са раздадени 26 000 парцела земя за лично ползване, в които се осъществява активен краткотраен отдих, има 280 лични вили, разположени във вилни зони край Видин, Арчар, местността Калина, Синаговци, Рабиша и Орещец. Тези вилни съсредоточия и парцели за лично ползване териториално са част от обособените зони за краткотраен отдих.

Видинско-Белоградчишкият туристически микрорайон разполага с големи курортно-туристически ресурси и достатъчна по обем материална база за настоящия етап, която се нуждае от реконструкция, модернизация и частично разширение с оглед увеличаването на туристическите потоци към микрорайона в пер-

спектива. Необходимо е подобряване в значителна степен на комплексното обслужване както на българските, така и на чуждестранните туристи и активизиране на туристическата реклама и пропаганда, които да допринасят за увеличаване на туристическите посещения в страната и чужбина. За нуждите на маршрутно-познавателния туризъм е необходимо в туристическите маршрути да бъдат включени такива интересни обекти като останките от римската крепост „Кастра Мартис“ в Кула и парк „Катюша“, западно от града, крепостта „Радиария“ при с. Арчар, пещерата Венец при с. Орещец и др.

В границите на туристическия микрорайон има около 40 селища с изменящи се функции със запазен жилищен фонд, които са подходящи за преустройство като бази за семеен отдих. Най-много такива селища има в Белоградчишката локализация — 19. В отделни малки селища има училищни сгради, които вече не се използват и също биха могли да бъдат преустроени като туристически бази. Това ще разшири легловия фонд за отдих и туризъм в микрорайона.

По Дунавското крайбрежие и в планинската част е необходимо изграждането на туристически хижи и почивни домове за дълготраен отдих в землищата на селата Чупрене, Горни Лом, Стакевци, Салаш. Понастоящем се извършва проектиране на модерен балнеосанаториум на ЦС на БПС в с. Сланотрън, с чието изграждане през годините на деветата петилетка ще се сложи начало и на съвременно балнеолечение в микрорайона. Усилията на местните туристически и обществени организации и на стопанските предприятия следва да се насочат към изграждане на база за отдих и по крайбрежията на Рабишкото езеро и особено на крайпътни обекти, обслужващи туризма.

В приетата през 1984 г. „Програма за по-нататъшно развитие на отдиха и туризма по р. Дунав до 1990 г.“ се предвиждат редица мероприятия — превръщането на модерната сграда на ОНС — Видин, в хотел, изграждането на мотел в близост до ферибота „Видин—Калафат“, увеличаване на транспортните средства и спортните съоръжения — лодки, яхти, катери и др.

Със създаването на Държавно ловно стопанство през 1985 г. в окръга се разкриват големи перспективи за развитието на ловния туризъм. Съществуват възможности за развитие и на водните спортове и пещерния туризъм, на деловия туризъм. За активизирането на спортния туризъм ще допринесе и ежегодно провежданото международно рали „Вида“ на територията на микрорайона, а за деловия туризъм — новите модерни предприятия във Видин като стопанския химически комбинат, завод „Вида“ и др. В това отношение съществуват възможности, свързани и с ежегодния Видински панаир. Той се посещава и от югославски и румънски туристи, които правят покупки на стоки, храна, пла-

щат транспортни услуги, но трябва с умела рекламна дейност и висококачествено обслужване да бъдат привлечени за по-продължително пребиваване в микрорайона. С реализацията на тези и други мероприятия Видинско-Белоградчишкият туристически микрорайон ще се нареди сред много перспективните в страната.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ж и в к о в, Т. Да издигнем ролята на Българските професионални съюзи в изграждането на развито социалистическо общество, реч пред IX конгрес на БПС, 1982.
2. Б р ъ м б а р о в, И в. и др. Комплексна програма за развитието на отдиha и туризма във Видински окръг до 1990 г., НЦОТ, 1975.
3. Б р ъ м б а р о в, И в. Възможности за развитие на краткотрайния отдиh в териториалния комплекс „Дунавско крайбрежие“, Изв. БГд-во, 1980.
4. Д и н е в, Л. Концепция за туристическо райониране на НРБ, Год. СУ, т. 66, кн. 2, 1972—1974.
5. С т а н е в, П. Туристическите локализации в България — същност, типология и географски проблеми, дисертация, СУ—ГГФ, 1976.
6. Т и ш к о в, Х. и др. Рекреационни ресурси в Северна България — бонитация и райониране, ГИ—БАН, 1980, машинопис.
7. Комплексна програма за развитието на краткотрайния отдиh на трудещите се във Видински окръг за периода до 1990 г., ОНС и ОС на БПС — Видин, 1979 г.
8. Програма за по-нататъшно интензивно развитие на туризма и отдиha по р. Дунав до 1990 г., БАТО, 1984.

SPACE ORGANISATION OF THE TOURISM AND RECREATION IN THE DISTRICT OF VIDIN

Ivan Brumbarov

S u m m a r y

On the basis of assessment of the recreational resources as well as the socio-economic factors the existence of a separate Vidin — Belogradchik recreational microregion was established. Within the microregion three smaller units were formed — Vidin, Belogradchik, and Koula ones. Their areas do not coincide with the economic and physical-geographical units in the district.

In 1979 a complex programme of the development of short-time recreation was adopted. According to this programme 14 zones were pointed out — some of them outside the recreational microregion itself (see map). The author perceives the zone as a small territorial concentration of resources and material base for recreation and not as a taxonomic level.

The Vidin-Belogradchik microregion disposes with a relatively large amount of resources and accommodation facilities sufficient for meeting the demand at present and near future. Nevertheless accommodation and infrastructure require modernisation.